

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9So/129/2014
Identifikačné číslo spisu:	6012200627
Dátum vydania rozhodnutia:	27.01.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:6012200627.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Ľubice Filovej a JUDr. Judity Kokolevskej, v právnej veci navrhovateľky Y. O., bytom A., zastúpenej JUDr. Jánom Šitarčíkom, advokátom so sídlom Ul. Dr. Herza č. 20, Lučenec, ustanoveného Centrom právnej pomoci, Kanceláriou Rimavská Sobota, proti odporkyni Sociálnej poisťovni, ústrediu, Ul. 29. augusta č. 8, o starobný dôchodok, na odvolanie navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 29. mája 2014, č. k. 26Sd/138/2012-63, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 29. mája 2014, č. k. 26Sd/138/2012-63, p o t v r d z u j e .

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Krajský súd rozsudkom z 29. mája 2014, č. k. 26Sd/138/2012-63, potvrdil rozhodnutie číslo XXX XXX XXXX z 5. júna 2012 v znení jeho zmeny rozhodnutiami totožného čísla z 15. augusta 2012 a z 18. septembra 2012, ktorými odporkyňa podľa § 273 ods. 5 a § 293aa ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“), rozhodla o priznaní a výške starobného dôchodku navrhovateľky od 11. mája 2009 a o jeho zvýšení od 1. januára 2010, od 1. januára 2011 a od 1. januára 2012 podľa § 82 zákona a príslušných opatrení Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. O trovách konania rozhodol tak, že navrhovateľke náhradu trov konania nepriznal.

Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že po preskúmaní rozhodnutí vydaných odporkyňou v konaní o starobnom dôchodku navrhovateľky krajský súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie odporkyne v znení jeho poslednej zmeny z 18. septembra 2012 je v súlade so zákonom. Odporkyňa pri posúdení nároku a určovaní výšky starobného dôchodku správne aplikovala ustanovenia § 293aa ods. 1 a § 273 ods. 5 zákona. Zhodnotila obdobia dôchodkového poistenia navrhovateľky na základe preukázaných podkladov a pri určení osobného mzdového bodu postupovala v súlade s § 63 ods. 1, § 255 ods. 3 a § 63 ods. 4 písm. f/ zákona, pričom spôsob a postup pri výpočte sumy starobného dôchodku uviedla v odôvodnení napadnutého rozhodnutia.

Proti tomuto rozsudku podala navrhovateľka včas odvolanie. Podľa jej názoru dôvodne namietala, že jej do odpracovaného obdobia nebolo započítané obdobie, keď bola vo výkone trestu odňatia slobody. Poukazovala na skutočnosť, že aj keď odporkyňa žiadne údaje o pracovnom zaradení navrhovateľky počas výkonu trestu odňatia slobody v rokoch 1961 až 1967, 1968, 1969 a 1997 nezistila z dôvodu vyradenia a zničenia dokumentácie, ona vo výkone trestu vykonávala pracovnú činnosť, keďže bola povinnosť pracovať a mala by jej odporkyňa všetky doby vo výkone trestu započítať. Povinnosťou štátu a odporkyne je viesť a zachovať evidenciu obdobia jej výkonu trestu. Z toho dôvodu žiadala, aby si krajský súd vyžiadal jej trestné spisy z archívov príslušných okresných súdov, v ktorých by sa mali nachádzať údaje o vykonaní trestu odňatia slobody, avšak krajský súd tento návrh zamietol. Z toho dôvodu žiadala, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Odporkyňa v písomnom vyjadrení k odvolaniu navrhovateľky uviedla, že dôvody, ktoré uvádza navrhovateľka v odvolaní nepovažuje za opodstatnené. Poukázala na potvrdenie Väzenskej služby Českej republiky, VáÚVZD Opava z 15.08.2013, podľa ktorého sa v archíve nenachádzajú žiadne doklady o navrhovateľke a potvrdenie ÚVTOS Želiezovce z 13.08.2013, podľa ktorého údaje o navrhovateľke za roky 1961 až 1967 nie je možné poskytnúť z dôvodu skartácie po 40 rokoch od uloženia. Podľa oznámenia ÚVTOS v Banskej Bystrici navrhovateľka v dobe od 24.03.1997 do 22.04.1997 nepracovala. Súčasne odporkyňa uviedla, že navrhovateľka má pre dôchodkové účely hodnotený celý rok 1967 a obdobie od 01.01.1968 do 08.10.1968 ako obdobie starostlivosti o dieťa. Odporkyňa trvala na vecnej správnosti svojho rozhodnutia z 5. júna 2012 v spojení s rozhodnutím z 15. augusta 2012 a s rozhodnutím z 18. septembra 2012 a navrhla, aby odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 10 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 250s a s § 250l O.s.p. preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu podaného odvolania bez nariadenia pojednávania (250ja ods.2 O.s.p.) a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľky nemožno vyhovieť.

Z obsahu spisového materiálu vyplýva, že navrhovateľka, narodená 30. novembra 1944, vychovala 5 detí a vek potrebný pre nárok na starobný dôchodok podľa § 21 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (53 rokov) dosiahla XX. U. XXXX, avšak nezískala potrebnú dobu 25 rokov zamestnania, preto jej nárok na starobný dôchodok podľa zákona č. 100/1988 Zb. nevznikol. Vek 62 rokov dosiahla XX. U. XXXX. Žiadosťou z 11.05.2012 požiadala opäť o priznanie starobného dôchodku podľa zákona č. 461/2003 Z. z. od 11.05.2009 (t. j. tri roky päťne od podania žiadosti). V žiadosti navrhovateľka ako doby zamestnania, poistenia a iné činnosti uviedla:

od 04.08.1959 do 08.10.1968 starostlivosť o dieťa
od 09.10.1968 do 07.11.1972 nezamestnaná, neevidovaná
od 08.11.1972 do 26.12.1974 Ústav nápravnej výchovy Bratislava
od 27.12.1974 do 16.01.1980 nezamestnaná, neevidovaná
od 17.01.1980 do 16.11.1980 Ústav nápravnej výchovy Bratislava
od 17.11.1980 do 22.01.2001 nezamestnaná, neevidovaná
od 23.02.2001 do 20.01.2003 nezamestnaná, evidovaná
a od 21.01.2003 nezamestnaná, neevidovaná.
Iné doby zamestnania ani poistenia neuvádzala.

Podľa § 293aa ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. poistencovi, ktorý pred 1. januárom 2004 dovŕšil vek potrebný na nárok na starobný dôchodok a do 31. decembra 2007 nezískal počet rokov dôchodkového poistenia na nárok na starobný dôchodok, sa podmienky na nárok na starobný dôchodok po 31. decembri 2007 posudzujú podľa § 273 ods. 5.

Podľa § 273 ods. 5 zákona poistenec, ktorý dovŕšil vek potrebný na nárok na starobný dôchodok pred 1. januárom 2004 a nesplnil podmienky nároku na starobný dôchodok do 31. decembra 2004 podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2005 (§ 273 ods. 2), má nárok na starobný dôchodok podľa tohto

zákona, ak bol dôchodkovo poistený najmenej 10 rokov a dovŕšil vek najmenej 62 rokov. Nárok na starobný dôchodok vzniká najskôr od 1. januára 2005.

Podľa § 66 ods. 1 zákona sa suma starobného dôchodku určí ako súčin priemerného osobného mzdového bodu, obdobia dôchodkového poistenia získaného ku dňu vzniku nároku na starobný dôchodok a aktuálnej dôchodkovej hodnoty.

Podľa rozhodnutia odporkyne z 18.09.2012, ktorým bolo zmenené rozhodnutie z 15.08.2012, ktoré zmenilo rozhodnutie z 05.06.2012, navrhovateľka ku dňu 11. mája 2009 získala 4270 dní, t. j. 11 rokov a 255 dní obdobia dôchodkového poistenia. Výšku starobného dôchodku navrhovateľky určila odporkyňa ako súčin priemerného osobného mzdového bodu, obdobia dôchodkového poistenia a aktuálnej dôchodkovej hodnoty tak, že hodnota priemerného mzdového bodu navrhovateľky je 0,5910, počet rokov obdobia dôchodkového poistenia sa vypočítal z 4270, t. j. 11,6987 rokov a aktuálna dôchodková hodnota platná k 11.05.2009 je 8,9955 €. Suma starobného dôchodku navrhovateľky patriaca za obdobie dôchodkového poistenia získané navrhovateľkou pre nárok na starobný dôchodok je 62,20 € mesačne, zvýšená odo dňa priznania dôchodku na 66,60 € mesačne, od 1. januára 2010 na 68,70 € mesačne, od 1. januára 2011 na sumu 70,00 € mesačne a od 1. januára 2012 na 72,40 € mesačne. Z osobného listu dôchodkového poistenia súd zistil, že navrhovateľke bola doba zamestnania i doba starostlivosti o deti, tak ako ich uviedla v žiadosti o starobný dôchodok, plne zhodnotená.

Navrhovateľka namietala nezhodnotenie doby výkonu trestu odňatia slobody v rokoch 1961 až 1967, 1968, 1969 a 1997 s tým, že vo výkone trestu odňatia slobody bola povinnosť pracovať a nie je jej vinou, že štát nemá o jej pracovnej činnosti zachované záznamy.

Podľa § 53 ods. 1 vyhlášky č. 102/1964 Zb., ktorou sa vykonáva zákon o sociálnom zabezpečení dôchodkové zabezpečenie odsúdeného, ktorý je v čase výkonu trestu odňatia slobody zaradený do pravidelného výkonu prác v rozsahu obvyklom u pracovníkov, vzniká dňom zaradenia do týchto prác, najskôr však 1. januárom 1953; pritom nerozhoduje, či pracuje v útvere nápravného zariadenia alebo mimo tohto útvaru. Dôchodkové zabezpečenie zaniká dňom, keď bol odsúdený odvolaný z výkonu týchto prác.

Podľa § 66 ods. 1 vyhlášky č. 128/1975 Zb., ktorou sa vykonáva zákon o sociálnom zabezpečení dôchodkové zabezpečenie odsúdeného, ktorý počas výkonu trestu odňatia slobody je zaradený na pravidelný výkon prác v rozsahu obvyklom pri pracovníkoch v pracovnom pomere, vzniká dňom zaradenia na tieto práce, najskôr však 1. januárom 1953; pritom nerozhoduje či odsúdený pracuje v nápravno-úpravnom ústave alebo mimo tohto ústavu. Dôchodkové zabezpečenie zaniká dňom, keď odsúdený bol z výkonu týchto prác odvolaný. Dôchodkové zabezpečenie sa nevzťahuje na odsúdených, ktorí vykonávajú len príležitostné práce, ktorých výkon nezakladá nemocenské poistenie.

Podľa § 58 ods. 1 vyhlášky Federálneho ministerstva práce a sociálnych vecí č. 149/1988 Zb., ktorou sa vykonáva zákon o sociálnom zabezpečení (ďalej len „vyhláška č. 149/1988 Zb.“) dôchodkovo zabezpečený je odsúdený, ktorý v dobe výkonu trestu odňatia slobody je zaradený na pravidelný výkon prác; účasť na zabezpečení vzniká dňom zaradenia na tieto práce a zaniká dňom, keď odsúdený bol z výkonu týchto prác odvolaný. Dôchodkové zabezpečenie sa nevzťahuje na odsúdených, ktorí vykonávajú len príležitostné práce, ktorých výkon nezakladá nemocenské poistenie.

Z uvedených ustanovení vyplýva, že dôchodkové zabezpečenie odsúdených bolo upravené vyhláškami, ktorými sa vykonávali jednotlivé zákony o sociálnom zabezpečení a je nepochybné, že dôchodkovo zabezpečený bol len ten odsúdený, ktorý v dobe výkonu trestu odňatia slobody bol zaradený na pravidelný výkon prác, pričom účasť na zabezpečení mu vznikla dňom zaradenia na tieto práce a zanikla dňom, keď odsúdený bol z výkonu týchto prác odvolaný. Nie je teda dôvodné tvrdenie navrhovateľky, aby jej bola hodnotená doba poistenia na základe údajov o vykonaní trestu odňatia slobody v trestných spisov príslušných súdov. Údaj o dobe výkonu trestu odňatia slobody nie je údajom potvrdzujúcim zaradenie navrhovateľky do pracovnej činnosti počas výkonu trestu odňatia slobody. Pokiaľ by

navrhovateľka vykonávala pracovnú činnosť príslušný ústav pre výkon trestu odňatia slobody by vyhotovil evidenčný list o dobe zamestnania a zárobku tak, ako to bolo za obdobie od 08.11.1972 do 26.12.1974 a od 17.01.1980 do 16.11.1980.

V zmysle vyššie uvedených zákonných ustanovení nebolo možné navrhovateľke započítať ako dobu poistenia doby výkonu trestu odňatia slobody v rokoch 1961 až 1967, 1968, 1969 a 1997, lebo napriek vykonanému šetreniu odporkyňou nebolo preukázané, že by bola navrhovateľka vo výkone trestu odňatia slobody zaradená na pravidelný výkon prác, alebo sa pripravovala na budúce povolanie štúdiom alebo predpísaným výcvikom. Z uvedeného dôvodu nebola podľa vtedy platnej právnej úpravy dôchodkovo zabezpečená, a teda uvedené obdobie nie je možné považovať ani v zmysle § 255 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení za obdobie dôchodkového poistenia. Naviac, doba od 01.01.1961 do 08.10.1968 bola navrhovateľke z titulu starostlivosti o deti vo veku do troch rokov v plnom rozsahu zhodnotená ako doba poistenia rozhodnutím odporkyne z 18. decembra 2012 (Osobný list dôchodkového zabezpečenia).

Odporkyňa i krajský súd na účely zistenia dôb poistenia navrhovateľky vykonali rozsiahle dokazovanie. Pokiaľ však navrhovateľka v žiadosti o starobný dôchodok uviedla, že v sporných dobách nepracovala a doby výkonu väzby, resp. výkonu trestu odňatia slobody boli v archívoch zisťované až po uplynutí skartačných lehôt (po uplynutí ktorých boli záznamy o pobytoch v jednotlivých ústavoch na výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody skartované), takú skutočnosť nemožno klásť za vinu odporkyni. V zmysle právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia platných pred 1. januárom 2004 (napr. § 149 a § 151 vyhl.č.149/1988 Zb.) totiž povinnosť predložiť evidenčné listy o dobách zamestnania a zárobku mali zamestnávateľia (v prípade pracovného zaradenia počas výkonu trestu odňatia slobody jednotlivé ústavy). Pokiaľ ústavy na výkon trestu odňatia slobody evidenčný list o dobe zamestnania odporkyni nepredložili, taká okolnosť skôr nasvedčuje tomu, že navrhovateľka počas výkonu trestu odňatia slobody pracovne zaradená nebola (nebola spôsobilá na pracovné zaradenie).

V roku 1997 pracovné zaradenie odsúdených povinné nebolo.

Z uvedených dôvodov aj odvolací súd považoval rozhodnutia odporkyne za súladné so zákonom a preto rozsudok krajského súdu potvrdil ako vecne správny podľa § 219 O.s.p.

O náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol v súlade s § 224 ods. 1 v spojení s § 250k ods. 1 a § 250l ods. 2 O.s.p. tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku, lebo navrhovateľka v odvolacom konaní nebola úspešná a odporkyňa nemá právo na náhradu trov konania.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.